

Hvad vil vi opnå med den amtshistoriske årbog?

AF RUDOLPH BERTOUCHE, H. K. KRISTENSEN
OG OLE WARTHØE-HANSEN

Ovenstående spørgsmål er blevet stillet til tre årbogsredaktører, der ud fra deres erfaringer fra henholdsvis Lolland-Falster, Ribe amt og Randers amt fortæller om deres syn på amtsårbogen og om deres redaktionelle arbejde.

Redaktionen af »Fortid og Nutid« har stillet følgende spørgsmål: Hvad vil vi opnå med den amtshistoriske årbog, og hvilke midler benytter vi i det redaktionelle arbejde for at nærme os målet? Et spørgsmål, der er meget rimeligt på dette tidspunkt, hvor de fleste af de amtshistoriske samfund har rundet 50-året for deres stiftelse, og hvor der derfor er grund til at se tilbage på virksomheden i håb om også derigennem at se vejen fremad. I det forløbne halve sekel er der i den daglige tilværelse sket en betydelig udvikling på næsten alle områder, og vi står i dag ligefrem overfor et tidehverv, hvor man må efterprøve, hvad der kan bruges af det gamle, og hvad udviklingen må kræve fornyet.

Faktisk er forholdet vel det, at de fleste amtsamfund stadig har samme *formålsparagraf* som ved stiftelsen, og at udgivelsen af en årbog er et af de vigtigste midler til at opnå dette formål. Således står der i § 1 af Lolland-Falsters historiske Samfunds love af 1913, som i det væsentlige er gentaget i de reviderede love af 1961, at »samfundets formål er at vække og nære den historiske sans ved at værne om Lolland-Falsters historiske minder og fremdrage den stedlige historie«. Hvorefter det i § 2 tilføjes, at »formålet søges nået ved udgivelsen af en årbog og andre historiske skrifter samt, forsåvidt midlerne strækker til, ved afholdelse af offentlige møder med foredrag rundt om i stiftet, udflugter m. v.« I lovene af 1961 er der yderligere tilføjet: »Det er endvidere et formål at søge rejst og vedligeholdt sten til minde om historiske personer og steder.« Når disse to paragraffer i hovedsagen er forblevet uforandret, skyldes det, at de er så vidtspændende og elastisk formulerede, at det er overladt til samfundets bestyrelse og generalforsamlingen at fastlægge de nærmere linier for arbejdet.

Vi vil derfor straks gå igang med at undersøge spørgsmålet om *årbogen*. I årbog 1962 gav Historisk Samfunds formand, redaktør Verner Hansen, en kortfattet oversigt over samfundets virksomhed i de da forløbne 50 år – herunder år-

bogen. Det er karakteristisk og ejendommeligt, at der i disse mange år faktisk ikke er sket væsentlige ændringer i henseende til årbogens *stofmængde*, i gennemsnit godt 10 ark årligt, i *stofkvalitet* eller *inddeling af stoffet*. Forfatterne har været lokalhistorikere, private folk og videnskabsmænd i afvekslende følge, og stoffet har derigennem spændt over så at sige alle emner indenfor vort amts lokale historie. Men også her gælder, at rammerne er så vide, at så at sige alt er muligt, men at emnet dog altid ligger indenfor det efter redaktionsudvalgets skøn *historisk forsvarlige*. Også årbogens udstyr i henseende til *typevalg* og *omslag* har undervejs kun ændret udseende en enkelt gang; men ikke mindst omslagets fremtræden bør have vor opmærksomhed. Samfundets medlemmer synes at have været godt tilfreds med årbogen og samfundets arbejdsmetode i det hele; heller ikke fra pressens side har lydt kritik, tværtimod har den lokale presse til stadighed været Samfundet en god støtte. Man kunne da fristes til at sige, at så er alt såre godt. Men er det nu også det? Man må altid spørge sig selv: kan det ikke blive endnu bedre?

Vort historiske samfund kan glæde sig over et ikke ubetydeligt *medlemsantal* – noget over 1000 – men det kan spores, at dette tal overvejende tæller ældre mennesker, dem, der har fået tid til at tænke udover det daglige og lyst til at skue tilbage i tiden. Det er denne kategori af medlemmer, der i almindelighed også holder af det tilvante – også når det gælder de historiske samfunds årbøger. Et problem er det at *få de unge interesseret* i lokalhistorien. En stor støtte for det lokalhistoriske arbejde blev lovgivningen om støtte til studiekredse, aftenskoler og aftenhøjskolerne, der har åbnet adgang for vore historiske samfund som for vore museer til at få et stort folkeligt publikum i tale, en adgang, som de nævnte institutioner har gjort flittigt brug af. Ikke alene kan der herigennem skaffes større tilgang af medlemmer, men der er mulighed for at nedlægge spirer til positivt medarbejde f. x. som bidragydere til årbogen. Men den vigtigste vej til ungdommen går dog sikkert gennem *skolernes* formidling. For museerne er denne vej lettest farbar, idet museerne kan byde på noget visuelt, hvilket selvfølgelig er en vigtig faktor; denne benyttes ganske vist også af Historisk Samfund for eksempel gennem udflugterne, men nogen form, der kan gøre disse ekstra attraktive for ungdommen er endnu ikke fundet. Der har foreløbig kun været tale om at bringe lokalhistorie ind i skolens historietimer. Her i amtet er det imidlertid hensigten at tage spørgsmålet op under særlige møder med skoleledere.

Naturligvis vil årbogen dog fortsat udgøre et vigtigt led i bestræbelserne for at styrke interessen for lokalhistorien. Og *emnerne* turde være forholdsvis udtømmelige. Ikke alene vil det allerede publicerede stof ofte kunne suppleres eller nyt stof tilvejebringes enten ved at grave i jorden eller i arkiverne. Det arkæologiske arbejde varetages af museerne, men anderledes forholder det sig derimod med de lokale historikere, idet de ofte mangler tid til eller forudsætninger for arkivarbejde, der jo ganske overvejende må ske i Rigsarkivet eller landsarkiverne. Uden sådant kan årbøgerne let få slagside med overvægtigt lokalt traditionsstof hentet fra allerede trykt litteratur, medens middelalderens behandling kommer til

at stå i skygge. Skal der foretages egentlige *arkivstudier*, må man derfor i reglen henvende sig til fagfolk indenfor de humanistiske discipliner. Dette kan imidlertid have sine vanskeligheder – mere tidsmæssigt end økonomisk. Det kan være uhyre vanskeligt for en videnskabsmand pludseligt at skulle afse tid til arkivstudier men hensyn til en speciel opgave, der tilmed undertiden kan nødvendiggøre lokale besøg. Snarere kunne man måske forvente, at *Nationalmuseet*, der for sit område – her tænkes navnlig på det folkekulturelle materiale – ligger inde med mængder af flittigt og kyndigt indsamlet stof, i større omfang end hidtil kunne nyttiggøre dette egnsmæssigt i de lokale årbøger. Herimod kunne man fra Nationalmuseets side nok indvende, at indsamlingerne ikke er afsluttet (det bliver sådanne aldrig!), og at det er materiale, som Nationalmuseet til sin tid selv vil udgive som et samlet hele. Til gengæld kan det måske fra lokalhistoriens side gøres gældende, at der bør være et vist samarbejde mellem de forskellige formidlere af historisk-folkekulturelt stof om det fælles mål, og at man måske kunne øse af det forhåndenværende stof til lokalt brug som et incitament for det store publikum, inden stoffet udkommer som helhed. Eller man kunne omvendt ud fra en allerede af Nationalmuseet foretaget publikation fremstille en »lokal« udgave, eventuelt med nogle supplerende undersøgelser af lokale særforhold. En anden mulighed var måske den, at åbne årbøgernes spalter (hvis de ikke som her i amtet allerede er det) for bidrag fra studerende ved universitetets *folkekulturelle faggruppe*, når dennes leder har sagt god for afhandlingen. Denne tanke har tidligere været berørt, men er ikke hidtil blevet taget op til afgørelse.

Det er ikke lidt lokalhistorisk-folkekulturelt stof (her i amtet godt 9000 sider egentlig tekst), der således er ophobet i årbøgerne, ikke alene til fornøjelse for landsdelens læsere, men også for skribenter – årbøgerne ses ofte citeret som kilde i andre værker. Det er imidlertid noget af en jungle, idet lødigt og let, stort og småt stof indgår i blandingen, eftersom årbogs-redaktionen har haft held til at tilvejebringe det. Det gør en benyttelse af årbøgerne i studieøjemed vanskelig. Vel foreligger der person- og stedregistre (10-års for de første 30 årgange, derefter 3-års registre indtil 1966). Fra 1967 er indført register for hvert bind efter henstilling fra bibliotekerne. Og vel har redaktionen forlængst anlagt et person- og stedregister for samtlige årgange til intern brug. Men i begge tilfælde er der en vigtig opgave, der ikke er løst: en *oversigt*, hvoraf det tydeligt kan ses hvilke *emner og lokaliteter*, der er blevet behandlet i årbøgerne som helhed, og i hvilket omfang. Et sådant forsøg er gjort her i amtet i kontakt med D.H.F.s konsulent, men en endelig stilling til spørgsmålet er endnu ikke taget, og initiativet hertil bør formentlig ligge hos D.H.F. Kun på baggrund af et sådant register vil det være muligt med sikkerhed at bedømme, hvilke sider af det folkekulturelle liv, der eventuelt er forsømt, og at fastlægge en *systematisk plan* for det fremtidige publikationsarbejde. For tiden er vi for eksempel bestræbt på at få de forskellige erhverv (håndværk) belyst, men det er i alle fald klart, at en kontinuerlig skildring af erhvervenes historie ikke er gennemførlig; forøvrigt ville en sådan også let føles for ensformig.

Til slut skal blot bemærkes, at selvom man ville prøve at fastholde en bestemt *skillelinie* (materiel/åndsmæssig folkekultur) mellem Stiftets museers og Stiftets historiske samfunds publikationsvirksomhed, er sådant i praksis ikke muligt, netop fordi de to ting ofte griber stærkt over i hinanden, er to sider af samme sag. Disse grunde kunne omvendt principielt tale for at sammenlægge de to institutioners publikationer. Men dette synes dog ikke tilrådeligt, når institutionernes administration ikke er sammenlagt i hjemstavnsforeninger på samme måde som tilfældet er i Norge og Sverige. En sammenlægning af publikationerne ville vel forenkle håndteringen af hele tilskudsordningen og lette publikum oversigten over hele det kulturhistoriske arbejde, men også fordyre medlemskontingentet tilsvarende. Adskilte publikationer giver omvendt hver af de to administrationer større bevægelsesfrihed i så henseende. Her i amtet er spørgsmålet, på initiativ af Historisk Samfunds formand, løst på den måde, at årbogen under et særligt afsnit »Museumsnyt« indeholder kortfattede meddelelser fra amtets museer. Denne ordning har hidtil virket tilfredsstillende.

Rudolph Bertouch

Da det første amtshistoriske samfund blev oprettet, satte det sig som mål »at virke til oplivelse af den historiske sans ved at fremdrage den stedlige historie.« Dette mål agtede det at nå, bl. a. ved at afholde møder omkring i amtet og navnlig ved at udgive en årbog med egnhistorisk stof. Det er vist stadig derfor amtsamfundene udsender årbøger. Bogen har altså ikke just til hensigt at skære hakelse i årets rejsestald, men så vidt muligt at bringe sand besked om forhold og personer i amtets fortid og skrevet på en sådan måde, at almindelige mennesker kan læse det med udbytte.

Dette mål ligger bag alt redaktionelt arbejde i samfundene. Men i praksis er man først og fremmest optaget af en række ordninger og problemer.

Vistnok alle steder har bestyrelsen nedsat et redaktionsudvalg, hvis formand sædvanligvis trækker det store læs. Hans første problem er at få årbogen fyldt. Her i Ribe amt skal der hvert år trykkes 10 ark. Kan redaktøren ikke fremskaffe manuskripter nok, må han selv skrive de manglende sider eller måske medtage stof, som egentlig burde kasseres. Man kan ikke godt udsende en bog med et færre antal sider, da medlemmer jo ikke får afslag i deres kontingent. Visse år får medlemmerne en gratis bog, da kan årbogen selvfølgelig nedskæres. Vi lider ikke af stofmangel. Men redaktionen må alligevel ikke falde for fristelsen til at trykke endnu nogle ark, selv om stoffet er nok så spændende. Bogen bliver dyrere at fremstille, og vejer den over 250 g, må vi betale yderligere 1200 kr. og derover til vort glubske postvæsen, penge, der nok kunne anvendes til noget bedre.

Det er selvfølgelig, at vi ikke må bringe optryk af tidligere trykte ting. Vi skal ikke straffes for plagiat. Kun hvis emnet er tilføjet nye fakta eller ny bedømmelse, kan stykket optages. Redaktionen må derfor have nogenlunde kendskab til litteraturen om amtet. Også blandt lokalhistorikerne kan der nemlig findes en-

kelte fidusmagere, der kan indsende en tidligere trykt ting, som var den hans egen opfindelse. Finder man hele sider omtrent ordret afskrevet, røber de sig jo! De fleste har dog handlet i god tro. Således indsendte en kendt kirkehistoriker for nogle år siden en artikel om et emne, der var behandlet i en af vore årbøger for et halvt hundrede år siden, hvad han ikke anede noget om. Da redaktøren ikke kan huske alle udsendte artikler og bøger om amtet, må han danne sig et kartotek eller et topografisk register. Over indholdet af amtsårbøgerne er der gerne ved 25 og 50 års jubilæer trykt gode oversigter, også til stor nytte for bibliotekerne og andre, der sysler med egnens historie.

Hvert bind må afsluttes med et sted- og personregister, ikke bare en indholdsfortegnelse, som selvfølgelig også må være der. I visse amter danner hver årbog et afsluttet hele og forsynes så med registre. I Ribe amt er vi vedblevet med den gamle ordning at samle 4 årgange i ét bind. Det er ikke alene mere økonomisk, men også mere praktisk og mindre tidkrævende for forskeren, der ellers skal slå op 4 gange så mange steder for at finde det, han søger.

Dette register må redaktøren udarbejde. I Personalhistorisk Tidsskrift 1918 har H. W. Harbou skrevet »Om Personregistre« og giver her gode råd om, hvor meget man bør medtage eller udelade. Man skal f. eks. ikke registrere navnet Bartolin, fordi det siges om én, at han har hørt forelæsninger hos Caspar Bartolin, for der føjes ikke en tøddel til, hvad man vidste om professoren i forvejen. Folk i jævne stillinger kan der være grund til at medtage, når de optræder som tingsvidner, faddere eller lignende. Det kan give et vigtigt personalhistorisk vink. Men det er vanskeligt at trække en grænse. Det er desuden rigtigt, hvad dr. O. Nielsen skrev, at »selv den ubetydeligste person kan ved en topografisk eller kronologisk undersøgelse få betydning«. Harbou har ret, når han hævder, at i en amtshistorisk årbog, der henvender sig til en snævrere læsekreds, bør man i reglen medtage navne, som man i Historisk Tidsskrift med rolig samvittighed kan lade ligge, simpelthen fordi ingen vil lede efter dem der. Som med personnavne, således også med stednavne. Man skal ikke nævne Celle, fordi en rejsende overnatter der, men nok Hamborg, hvis det fortælles, at vestkystens fiskere holder til der. Det kan i anden sammenhæng måske tjene en skildring af samhandelen mellem Hamborg og Vestkysten.

Redaktionen må huske, det er en lokalhistorisk årbog. Man må sørge for, at ingen af lokaliteterne glemmes, men at de forskellige egne vekselvis kommer med. Byer eller sogne med en særlig rig historie, hos os således Ribe, bliver der dog mere at berette om end om visse andre lokaliteter. Det er ikke let at gennemføre en jævn fordeling. Dog kender redaktøren i reglen sit amt så godt, at han ved, hvor der sidder folk, der kan behandle emner fra en bestemt egn. Dem må han så bede om at gøre det. Eksempelvis kan nævnes, at vi bad en ældre interesseret brolægger i Esbjerg, der havde levet hele sit liv ved Vestkysten og kendte kystens forhold som få, at skrive om skælgravning i vadehavet, andre bad vi skrive om hedernes opdyrkning, og en mand på Østeregnet bad vi skrive om skovtyverier. Forfattere, som redaktøren vidste længe havde muntret sig i ting-

bøgernes jungle, blev bedt om at behandle emner derfra. I alle tilfælde gav det gode resultater. Måske har en arkæolog eller museumsmand gjort fund, man gerne vil bringe noget om. Så henvender man sig til den pågældende. I de senere år har Ribe amts museer udgivet deres eget årsskrift »Mark og montre«. Det medfører, at vor årbog nu ikke bringer så meget arkæologi- eller museumsstof, selv om man dog stadig har opmærksomheden henvendt derpå.

Sådan kan der overalt i landet være forhold, redaktionerne må være interesseret i at få draget frem. Emnerne er utallige. Og det gælder om at få bogens indhold gjort så afvekslende og varieret som muligt. Vore medlemmer er jo meget forskellige, fra arbejdsmænd til professorer, dog er mange ifølge tingenes orden noget oppe i årene, og disse ynder især levnedsskildringer. Men her må redaktionen passe på. Når folk fortæller om sig selv, er det gerne om deres store og gode handlinger. Det er sjældent, man får selvbiografier af samme art som Augustins og Rousseaus Confessiones. Det kan blive nødvendigt med beskærerkniven. Rene stamtavler bringer vi ikke. De vil blive for tørre for folk uden for slægten.

Vi ynder ikke ubehandlet stof eller rene materialesamlinger, men bringer dem dog undertiden, f. eks. i brevvexlinger og skolefundatser, hvis de sidstnævnte ikke er skåret over den almindelige læst, hvad de fleste forøvrigt er. I nogle afhandlingerne må visse afsnit dog ofte gengives ordret. Småstykker bringer vi gerne; erfaringen viser, at de tit læses først. Ligeledes bringes kortfattede mindeord om afdøde, der har arbejdet for samfundet eller skrevet om amtets historie.

Medlemmerne har et vist krav på at blive orienteret om ny litteratur om egen. Selv om der ikke er plads til nogen indgående anmeldelse, vil nogle få linier om hver bog eller afhandling også være en hjælp (måske ikke mindst for producenterne).

Når artiklerne er kommet ind, må de undersøges og vurderes. Redaktøren giver dem en første omgang, hvorefter de går til de øvrige redaktionsmedlemmer, hvis bedømmelse, anmærkninger og tilføjelser medfølger. Mange afhandlingerne er fornemme, uden rag og revne, lige til trykkeriet. Andre kan rumme visse problemer. Undertiden er det besværligt at finde ud af, om et afsnit er vist eller galt. Man må bede om at få kilderne opgivet. Ofte må der forhandles med forfatteren om vanskelige afsnit eller om at forkorte vidtløftigheder. Undertiden er der én, der stolt siger med Goethe: »Lad bæstet stå!« Men næsten altid kommer man til et resultat ved forhandling. Undertiden kan det blive nødvendigt at skrive visse afsnit om, hvad der kan være såre vanskeligt, da man ikke må ødelægge forfatterens stil og skrivemåde.

Videre må redaktøren beskære billeder, undertiden selv fremskaffe dem, læse den sidste korrektur og forhandle med bogtrykkeren. Endelig ville han gerne have givet forfatteren et anstændigt honorar. Men så højt er lokalhistorisk arbejde ikke agtet, at det sker »i denne konges tid.«

Om årbøgernes ydre har der gentagende været diskussion. For en god snes år siden prøvede vi på at fikse op på omslaget. Men det blev ikke gjort godt nok til,

at salget i boghandelen steg nævneværdigt. Måske er forholdet anderledes i andre amter. Men vi fortsætter med bogens beskedne dragt og stoler på vore medlemmer. Skulle vi lægge an på et blikfang og bogladesalg, måtte vi desuden hvert år paginere forfra og lave årlige registre, og det vil vi ikke (se foran).

Foruden årbogen udsender vi større og mindre skrifter. De er beregnet til salg hos boghandlerne og udstyret derefter. Når vore pengeforhold tillader det, får medlemmerne af og til en af disse bøger gratis. Helt at gå over til den art forlagsvirksomhed, som med held er praktiseret i Århus, og som overarkivar Vagn Dybdahl talte om ved årsmødet 1967, tør vi ikke. Dels udgiver vi i årbogen en strøm af mindre artikler, der nok fortjener at komme frem, dels kan begyndende lokalhistorikere her hvæsse deres pen, og dels er årbogen et bindeled mellem og et bånd om medlemmer og bestyrelse, som næppe kan undværes i vort amt med den tynde bebyggelse, og hvor der ikke er en storby med mange bogelskere, mange lærde anstalter og en skøn række vise mænd. Selv om vi i meget kan tilslutte os Dybdahl, bryder vi ikke broerne af til det gamle. Vi holder på »et både og« og finder, at de to former støtter hinanden.

Når et udvalg påtager sig dette ikke altid helt lette redaktionsarbejde, er det, fordi det føler sig overbevist om, at det lokalhistoriske arbejde er et led i højningen af vort folks kultur, at det kan give en rigdom i sindet at opdage, at »hver plet har fået stemmer« – og tillige opdage, at man så aldrig behøver at vandre alene, man har fået følgeskab.

H. K. Kristensen

Blandt de historiske amtssamfunds opgaver må udgivelsen af årbøger formentlig anses for at være den vigtigste. Årbogen er det konstante og regelmæssige bindeled mellem bestyrelsen og medlemmerne, ja for mange medlemmers vedkommende er årbogen næsten den eneste kontakt. Hvis denne betragtning kan accepteres, må årbøgerne være selve grundlaget for de historiske amtssamfunds trivsel, og derfor kan der være særdeles gode grunde til med mellemrum at gøre de historiske årbøger til genstand for drøftelse og kritisk vurdering.

De historiske årbøger må have et dobbelt sigte. Som amtsårbøger skal de først og fremmest være skrevet for den historisk interesserede læge læser. Artiklerne må derfor være let læselige og forståelige. Stoffet må være alsidigt inden for lokalhistoriens talrige discipliner, og der må behandles emner fra alle dele af amtet, såvel fra by som fra land. Men foruden at være vel skrevet og veldisponeret, må en årbogsartikel være sober og vel underbygget. En årbogsartikel må i væsentlig grad bygge på nyt, ikke tidligere trykt kildemateriale – eller måske bringe gammelkendt stof set under en ny synsvinkel. Endelig må den være forsynet med et effektivt noteapparat, så at læseren straks har mulighed for selv at kontrollere eller supplere artiklens detaljer.

Hvis en årbog opfylder de ovenfor anførte krav, vil den også opfylde de krav, der kan stilles fra rigshistorikerens eller faghistorikerens side. Et sådant bestemt

krav til årbøgerne blev formuleret af afdøde professor Albert Olsen i Fortid og Nutid, bd. XV, hft. 1. Albert Olsen rettede en kritik mod den lokalhistoriske litteratur i almindelighed, og her må årbøgerne såvist bære deres væsentlige part af kritikken.

En årbogsartikel skulle således ikke blot være underholdende og »interessant« læsning for en læg, mindre kritisk læser. Den skulle kunne bruges af den historiker, der søgte efter lokale, kontante oplysninger. En årbog skulle med andre ord kunne hævde sig som et forsvarligt fagligt tidsskrift, og derfor måtte årbogens forfattere bygge deres artikler op på førstehånds kildemateriale fra museer og arkiver, og de måtte have det nødvendige kendskab til arbejdets metode. Med andre ord: Man har fra faghistorisk side stillet forventninger om, at der i det lokalhistoriske arbejde ydes et forskerarbejde, der i kvalitet ikke er ringere, men måske knapt så omfattende og dybtgående som faghistorikerens.

I hvor høj grad det efterhånden vil blive muligt at leve op til disse strenge krav skal der ikke spås om her. Men hvis man i en amtshistorisk årbog i dag vil prøve at nærme sig det høje mål, må der fra redaktionens side gøres et målbevidst, men skånsomt arbejde – og med den mangel på årbogsstof, som de fleste amtssamfund lider under, må man til stadighed tænke år ud i fremtiden og i god tid prøve at fremskaffe egnet stof. Man hører, at en eller anden pusler med noget, og så må der et lille skub til. Måske ligger en anden inde med et halvfærdigt manuskript, der blot skal hjælpes over et dødt punkt. Undertiden kan en god fortæller lokkes til at nedskrive sine erindringer, og erindringer kan være et godt førstehånds kildemateriale, der kaster nyt lys over gamle begivenheder.

Men en årbog bør ikke blot indeholde let læselige artikler af en god kvalitet. Der kan i årbøgerne gives en oversigt over, så vidt muligt, alt historisk arbejde inden for amterne. Det vil være naturligt, om en årbog giver plads til årsberetninger fra de lokale museer og arkiver, således at læseren får et godt indtryk af, hvad nyt lokalhistorien har udrettet i årets løb. Det vil ligeledes være passende, om der lejlighedsvis gives læserne en orientering om historiske institutter eller selskaber, der udsender litteratur af lokalhistorisk og kulturhistorisk interesse. De nye bøger, tidsskrift- og avisartikler, der er fremkommet i årets løb, bør registreres – de vigtigste bøger eventuelt anmeldes, og endelig må en årbog være forsynet med passende registre.

Og når redaktøren så har sit stof hjemme, begynder det egentlige og vanskelige arbejde. En hurtig, men kritisk gennemlæsning fortæller straks, om man foran sig har en godt gennearbejdet og velskrevet tekst, der i sit grundprincip bygger på førstehåndskilder eller fremsætter nye synspunkter. Måske kan en redaktionel bearbejdelse klare mindre mangler og fejltagelser, men man kan komme ud for at måtte sende et manuskript tilbage med anmodning om en gennemgribende omarbejdelse. Og her kan spørgsmålet opstå: Vil man bringe et halvårligt eller slet skrevet indlæg for at fylde op i en slunken årbog – eller risikere, at forfatteren fornærmet siger nej og lukker af for al videre diskussion? Heldigvis er de fleste forfattere glade for at modtage den – måske beskedne – vejledning, som

en årbogsredaktør kan give, men det hænder også, at en og anden interesserer sig mindre »for at dyrke historisk videnskab end for sin egen fortrinlighed.«

Men også for en årbogsredaktør kan det være nødvendigt med bistand udefra. Lokalhistoriens fagområder er så mangfoldige og forskelligartede, at en redaktør lejlighedsvis må søge bistand hos særligt kyndige.

Således som den kulturhistoriske forskning har udviklet sig, hvor indsamlingen af studiemateriale for en meget stor del foregår på »lokalt plan«, og hvor der i nogle tilfælde ligefrem kan være tale om et samarbejde mellem *forskeren* og *genstanden for hans forskning*, må man nødvendigvis møde også faghistorikeren i de amtshistoriske årbøger. Og dette sker vel at mærke ikke bare som »pynt« eller som en nødvendig afhjælpning af stofmangel, men som et selvfølgeligt og frugtbart samarbejde. Den læser, der i årbogen ser en artikel om tækning, har måske værdifulde supplerende oplysninger fra sin egen hjemegn. Og den ældre læser, der med stor appetit har læst om sit hjemsogets stednavne, kan have væsentligt nyt om gamle navne at tilføje.

Derfor bør en årbogsredaktør, når lejlighed gives, søge kontakt med enhver forsker, der inden for sit felt gør studier i det lokale område. Årbøgerne vil hermed kunne hævde sig og stå som fuldt gyldige led blandt de lange rækker af historiske skrifter, der afspejler kulturhistoriens situation i dag – og de historiske amtssamfund vil i stedse højere grad stå som bærere af en kulturtradition, der i lige grad har blikket vendt mod *den historiske videnskab* og *den folkelige oplysning*.

Ole Warthoe-Hansen